

شماره: ۹۸/۳۹۱۴۸۸

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۸/۲۸

ندارد

پوست:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بیتکالی

"جهت اطلاع مدیران عامل محترم کلیه شرکتهای لیزینگ"

با سلام؛

احتراماً، با عنایت به ماده ۳۶ دستورالعمل شناسائی درآمد مؤسسات اعتباری، مبنی بر الزام شرکتهای واسپاری به شناسائی درآمدهای خود بر اساس مفاد این دستورالعمل، مقتضی است مقرر فرمایند، دستورالعمل مزبور از پایگاه اطلاع رسانی این بانک به آدرس www.cbi.ir بخش نظارت بانکی، بخشنامه‌های سال ۱۳۹۷ دریافت و به طور دقیق اجرا گردد. ۴۵۱۰۰۱۷/د

اداره نظارت بر مؤسسات پولی غیربانکی

فرهاد خالقی   اکبر بلندکردار

۴۰۲۱-۰۱

۴۰۱۶

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیر دولتی، شرکت دولتی پست بانک، موسسات اعتباری غیر بانکی و بانک مشترک ایران - ونزوئلا ارسال می‌شود.

با سلام؛

احتراماً، همان‌گونه که مستحضرنده؛ یکی از اهداف بنیادین گزارشگری مالی نمایان ساختن جنبه‌های مختلف توان سودآوری واحد تجاری است. چرا که از جمله مواردی که همواره مورد توجه خاص استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی قرار دارد، سود واحد گزارشگر است. لذا صحت محاسبه سود از مهمترین مسایل مطروحه در حسابداری است. در این میان، شناسایی صحیح و درست درآمدها و هزینه‌ها، تأثیری مستقیم بر صحت محاسبه سود بنگاه اقتصادی خواهد داشت. با این وجود و به رغم اهمیت درآمدها و متعاقباً تعیین عملکرد مالی شرکت، تاکنون پیرامون ماهیت، اندازه‌گیری، زمان بندی شناسایی و توقف درآمد انواع معاملات و رویدادهای مالی اتفاق نظری بین صاحب نظران حرفه حسابداری به وجود نیامده است. به گونه‌ای که استانداردگذاران در وضع استانداردهای مربوط به شناسایی درآمد صرفاً به بیان قالب قواعد و احکام کلی و عام بسنده نموده و ادامه فرآیند شناسایی درآمد و یا توقف آن و نیز تطبیق انواع رویدادها با قواعد تعیین شده را موکول به قضاوت حرفه‌ای حسابداران نموده‌اند.

بدیهی است در میان بنگاه‌های اقتصادی موجود در بازارهای مالی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری از آن حیث که عملکرد آن‌ها تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر وضعیت کلان اقتصاد کشور دارد، واجد اهمیت ویژه‌ای است. به تناسب اهمیت جایگاه و عملکرد مؤسسات مذکور، شیوه حسابداری و نحوه ثبت و ضبط رویدادهای مالی آن‌ها و به طور خاص ثبت و ضبط درآمدهای ناشی از فعالیت‌های آن مؤسسات، از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. این مهم در کشورمان که عملیات بانکداری آن بر قانون عملیات بانکی بدون ربا استوار است، از اهمیت افزونتری برخوردار می‌باشد. چه آن که، در نظام بانکداری بدون ربا، صحت و اعتبار معاملات مؤسسات اعتباری، در چارچوب عقود اسلامی و مستلزم وقوع فعالیت‌های در عرصه واقعی اقتصاد می‌باشد و این موضوع عملیات حسابداری آن‌ها را متأثر می‌سازد. لذا ذینفعان بانک‌های اسلامی اعم از سپرده‌گذاران و سهامداران همواره دغدغه صحت شرعی درآمدهای مکتسبه ناشی از عملیات و خدمات بانکی را داشته و از بانکداری اسلامی عملکردی مطابق با احکام شرع مقدس را انتظار دارند. براین اساس رعایت الزامات مذکور به همراه فقدان نظریه‌های حسابداری خاص و منحصر به بانکداری اسلامی، موجب گردیده که مباحث حسابداری بانکی مؤسسات اعتباری در بانکداری اسلامی در مقایسه با بانکداری متعارف دچار پیچیدگی‌های خاص خود باشد.

از دیگر موضوعات اساسی و با اهمیت در خصوص شناخت درآمد و هزینه، زمان شناسایی و ثبت درآمدها و هزینه‌ها است. بر همین اساس و به موجب اصول و استانداردهای حسابداری بر مبنای روش تعهدی، شناسایی درآمد منوط به تحقق معیارهای اساسی ذیل می‌باشد:

❖ جریان منافع اقتصادی مرتبط با قرارداد، به درون واحد تجاری محتمل باشد.

❖ مبلغ درآمد عملیاتی را بتوان به گونه‌ای اتکاپذیر اندازه‌گیری نمود.

چنانچه مستحضرنند، معیارهای تبیین شده براساس استانداردهای کیفی بوده و لاجرم مستلزم اعمال قضاوت حرفه‌ای حسابداران در مراحل مختلف شناسایی درآمد و به ویژه مرحله توقف شناسایی درآمد و شناسایی مجدد آن است که خود موجبات اعمال سلائیق گوناگون در این خصوص را فراهم می‌آورد. گرچه با توجه به حاکم بودن اصل احتیاط در حسابداری، بکارگیری قضاوت حرفه‌ای در شناسایی درآمد تا حدود بسیاری قابل اتکاء است اما کماکان خلاء معیارهای کمی محسوس بوده و می‌تواند دستاویزی برای مدیریت سود، هموارسازی سود، انتقال درآمدهای آتی به سال جاری و بالعکس، شناسایی سودهای موهوم و نهایتاً ارایه اطلاعات غیر واقعی به ذی‌نفعان و گمراه نمودن آن‌ها از عملکرد واقعی مؤسسات اعتباری شود. بدیهی است در چنین شرایطی، رویدادهای مالی و اثرات آن در دفاتر مالی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری باید به گونه‌ای ثبت و ضبط شود که از یک سو الزامات مقرر در استانداردهای حسابداری و از سویی دیگر الزامات مترتب بر شرع مقدس اسلام را ملحوظ نظر قرار دهد. بر همین اساس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مستند به اختیارات مقرر در بند (ج) ماده (۳۳) «قانون پولی و بانکی کشور» مصوب سال ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی آن و نیز ماده (۸۶) آیین‌نامه نحوه تأسیس و اداره مؤسسات اعتباری غیردولتی موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۸ هیأت محترم وزیران و با هدف هدف؛ تدقیق در اعمال قضاوت حرفه‌ای، ایجاد رویه واحد حسابداری در ثبت انواع درآمدهای حاصله مؤسسات اعتباری، امکان و بهبود قابلیت مقایسه ارقام مندرج در سرفصل حساب‌های مرتبط در مؤسسات اعتباری مختلف، انعکاس تصویری صحیح و واقعی از عملکرد مالی مؤسسات اعتباری، ارتقای شفافیت مالی، جلوگیری از شناسایی و توزیع سودهای موهوم و انطباق هرچه بیشتر نحوه عمل شناسایی درآمد در مؤسسات اعتباری با ماهیت بانکداری اسلامی و نیز استانداردهای حسابداری، دستورالعمل جامعی را تحت عنوان «دستورالعمل شناسایی درآمد مؤسسات اعتباری» درخصوص زمان و نحوه شناسایی، زمان توقف و نیز شناسایی مجدد انواع درآمدهای حاصل در مؤسسات اعتباری تدوین نمود که دستورالعمل مذکور پس از طرح در یکپهزار و دویست و چهل و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۰۱ شورای محترم پول و اعتبار، به شرح پیوست به تصویب آن شورا رسید. از اهم ویژگی‌های دستورالعمل مذکور می‌توان به مواردی به شرح ذیل اشاره نمود:

(۱) ارایه دامنه‌ای جامع از تعاریف، عبارات و اصطلاحات؛

(۲) اتخاذ رویکردی فرآیندمحور درخصوص ضوابط پیشنهادی شناسایی درآمد مؤسسات اعتباری جهت تبیین هرچه بیشتر مفاد آن؛

(۳) تدوین سازوکارهای زمان شناسایی درآمد تسهیلات اعطایی به تفکیک عقود اسلامی؛

(۴) پیش‌بینی سازوکارهای تعیین میزان درآمد تسهیلات اعطایی حسب مورد؛

(۵) پیش‌بینی سازوکارهای شناسایی درآمدهای حاصل از ارایه خدمات بانکی از قبیل اعتبارات اسنادی، ضمانت‌نامه‌ها و ...

(۶) درج احکام مرتبط با تعدیل شناسایی درآمد انواع تسهیلات، تعهدات و خدمات بانکی؛

- ۷) تشریح سازوکارهای شناسایی در آمد مطالبات غیر جاری؛
  - ۸) تبیین فرآیند توقف شناسایی در آمد مطالبات غیر جاری؛
  - ۹) اتخاذ رویکرد مبتنی بر نوع وثایق مأخوذه در خصوص زمان ادامه یا توقف شناسایی در آمد مطالبات غیر جاری؛
  - ۱۰) الزام مؤسسه اعتباری به ایجاد سازوکارهای لازم جهت اجرای دستورالعمل شناسایی در آمد از قبیل ایجاد سامانه اطلاعاتی وثایق و تضامین مرتبط با تسهیلات اعطایی و تعهدات ایجاد شده؛
  - ۱۱) پیش‌بینی سازوکارهای لازم جهت شناسایی مجدد در آمد مطالبات غیر جاری؛
  - ۱۲) پیش‌بینی سازوکارهای لازم جهت شناسایی در آمد تسهیلات امهالی؛
  - ۱۳) تدوین ضوابط ناظر بر شناسایی در آمد در بازپرداخت تسهیلات زودتر از موعد؛
  - ۱۴) پیش‌بینی نحوه شناسایی در آمد قراردادهای تسهیلاتی فسخ شده؛
  - ۱۵) الزام مؤسسه اعتباری به رعایت تمامی ضوابط و مقررات ذی‌ربط از جمله استانداردهای حسابداری؛
  - ۱۶) تعیین مصادیق نهادهای مشمول رعایت ضوابط ناظر بر دستورالعمل شناسایی در آمد.
- در خاتمه ضمن ایفاد نسخه‌ای از «دستورالعمل شناسایی در آمد مؤسسات اعتباری» و اعلام این که مقرر شده «بانک‌ها و مؤسسات اعتباری صورت‌های مالی مربوط به سال ۱۳۹۷ و بعد از آن را بر مبنای دستورالعمل مذکور تنظیم نمایند»، خواهشمند است دستور فرمایند تمهیدات و زیرساخت‌های اطلاعاتی مورد نیاز به منظور اجرای دستورالعمل یاد شده فراهم شده و مراتب با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶ به تمامی واحدهای ذیربط در آن مؤسسه اعتباری ابلاغ گردیده و بر حسن اجرای آن نظارت دقیق به عمل آید. ۳۷۸۴۵۵۸/حف

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

عبدالمهدی ارجمندنژاد   حمیدرضا غنی‌آبادی

۳۸۱۶

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل

شناسایی در آمد مؤسسات اعتباری

خردادماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

- فصل اول: تعاریف و کلیات ۲
- فصل دوم: نحوه شناسایی در آمد تسهیلات اعطایی در قالب عقود اسلامی ۳
- فصل سوم: نحوه شناسایی در آمد کارمزد خدمات بانکی ۵
- فصل چهارم: تعدیل در آمد در مقطع گزارشگری مالی ۵
- فصل پنجم: شناسایی در آمد تسهیلات غیر جاری ۵
- فصل ششم: تسهیلات امهالی ۷
- فصل هفتم: سایر موارد ۷

دستور العمل شناسایی در آمد مؤسسات اعتباری»

به استناد بند (ج) ماده (۳۳) «قانون پولی و بانکی کشور» و مفاد آیین‌نامه نحوه تأسیس و اداره مؤسسات اعتباری غیردولتی و با هدف افزایش شفافیت صورت‌های مالی مؤسسات اعتباری و نیز صیانت از منافع سپرده‌گذاران و سهامداران، «دستور العمل شناسایی در آمد مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «دستور العمل» نامیده می‌شود، تصویب می‌گردد.

فصل اول: تعاریف و کلیات

ماده ۱- در این دستور العمل عبارات ذیل در معانی مشروح به کار می‌روند:

۱-۱- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲-۱- **مؤسسه اعتباری:** بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت بانک مرکزی می‌باشد؛

۳-۱- **در آمد:** سود/فواید مترتبه تسهیلات اعطایی موضوع تبصره ذیل ماده (۳) قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) و اصلاحات بعدی آن، سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری نزد سایرین، کارمزد قرض الحسنه، کارمزد ارایه خدمات بانکی، وجه التزام تأخیر تأدیه دین و جرایم و خسارات ناشی از اعطای تسهیلات و یا ایجاد تعهدات؛

۴-۱- **مانده بدهی:** تمامی بدهی مشتری به مؤسسه اعتباری بابت اصل، سود/فواید مترتبه تسهیلات اعطایی، کارمزد قرض الحسنه، کارمزد ارایه خدمات بانکی، وجه التزام تأخیر تأدیه دین و جرایم و خسارات ناشی از اعطای تسهیلات و یا ایجاد تعهدات؛

۵-۱- **امهال:** توافق مؤسسه اعتباری با مشتری مبنی بر بازپرداخت بدهی وی با ترتیباتی متفاوت از قرارداد اولیه به منظور اعطای مهلت بیشتر برای بازپرداخت. تمدید، تقسیط مجدد، تجدید قرارداد و نظایر آن به تشخیص بانک مرکزی از مصادیق امهال محسوب می‌گردد؛

۶-۱- **تسویه:** بازپرداخت بدهی مشتری به مؤسسه اعتباری؛

۷-۱- **منافع اقتصادی:** توان بالقوه یک دارایی جهت کمک مستقیم یا غیرمستقیم به جریان وجوه نقد به مؤسسه اعتباری؛

۸-۱- **وثایق و تضامین نقد و شبه نقد:** وثایق و تضامین اعم از ریالی و ارزی با قابلیت نقدشوندگی بالا مشتمل بر مسکوکات و شمش طلا، سپرده قرض الحسنه پس‌انداز، سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت، سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت، گواهی سپرده سرمایه‌گذاری عام و خاص، اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت

منتشره توسط دولت، بانک مرکزی یا مؤسسه اعتباری یا تضمین شده توسط آن‌ها، صکوک قابل معامله در بازار سرمایه ایران، واحدهای سرمایه‌گذاری عادی صندوق‌های سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار با درآمد ثابت، اعتبارات اسنادی مدت‌داری که تطابق اسناد آن انجام شده، ضمانت‌نامه‌های بانکی و نظایر آن‌ها به تشخیص بانک مرکزی.

ماده ۲- مؤسسه اعتباری موظف است در ارتباط با شناسایی درآمد، صرفاً در چارچوب مفاد این دستورالعمل اقدامات لازم را به عمل آورد.

ماده ۳- مؤسسه اعتباری موظف است شناسایی هرگونه درآمد را منوط به احراز معیارهای شناسایی درآمد بر مبنای تعهدی شامل حداقل موارد زیر نماید:

۳-۱- جریان منافع اقتصادی به درون مؤسسه اعتباری محتمل باشد؛

۳-۲- مبلغ درآمد به گونه‌ای اتکاپذیر قابل اندازه‌گیری باشد.

تبصره - در صورت عدم تحقق هر یک از معیارهای ضروری فوق، مؤسسه اعتباری مجاز به شناسایی درآمد برای هیچ یک از طبقات مطالبات، مطابق با ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری نمی‌باشد.

فصل دوم: نحوه شناسایی درآمد تسهیلات اعطایی در قالب عقود اسلامی

ماده ۴- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات مرابحه نقدی تمامی سود را در زمان تحویل اموال یا ارائه خدمت به مشتری، در تسهیلات مرابحه نسبه دفعی، تمامی سود را در سررسید تسهیلات و در تسهیلات مرابحه نسبه اقساطی، سود هر یک از اقساط را در سررسید هر قسط شناسایی نماید.

ماده ۵- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات فروش اقساطی، جعاله و اجاره به شرط تملیک، سهم سود هر یک از اقساط را در سررسید هر قسط شناسایی نماید.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات خرید دین تمامی سود را در زمان سررسید اسناد و اوراق تجاری موضوع قرارداد تسهیلات شناسایی نماید.

تبصره - در صورت فروش اسناد و اوراق تجاری موضوع این ماده قبل از سررسید، مؤسسه اعتباری سود متعلقه را در زمان تنزیل مجدد شناسایی می‌نماید.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات سلف:

۷-۱- در صورت اعمال اختیار فروش/خرید از سوی هر یک از طرفین قرارداد یا فروش نسبه کالای

موضوع سلف به تسهیلات‌گیرنده، سود تسهیلات را به میزان مابه‌التفاوت قیمت اختیار

فروش/خرید با قیمت تمام شده کالای موضوع سلف، در زمان اعمال اختیارهای یادشده یا فروش نسبه کالای موضوع سلف به تسهیلات گیرنده شناسایی نماید. قیمت اختیار فروش/خرید مبنای محاسبه قیمت فروش نسبه کالای سلف می باشد.

۷-۲- در صورت عدم استفاده طرفین قرارداد از حق خود مبنی بر اعمال اختیار فروش/خرید و فروش کالای موضوع سلف به شخصی غیر از تسهیلات گیرنده، سود تسهیلات، به میزان مابه التفاوت قیمت واگذاری نقدی کالای مذکور با قیمت تمام شده آن را در تاریخ واگذاری شناسایی نماید. در صورت فروش نسبه، قیمت واگذاری نقدی، مبنای محاسبه بهای فروش نسبه می باشد.

تبصره ۵- در صورت فروش نسبه، تمامی سود تسهیلات نسبه دفعی در سررسید تسهیلات و در تسهیلات نسبه اقساطی، سود هر یک از اقساط در سررسید هر قسط شناسایی می شود.

ماده ۸- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات مشارکت مدنی که سهم الشرکه مؤسسه اعتباری در خاتمه مشارکت به فروش می رسد، در زمان فروش موضوع مشارکت (اعم از نقدی و نسبه)، سهم مؤسسه اعتباری از سود دوران مشارکت را شناسایی نماید.

تبصره ۱- در تسهیلات مشارکت مدنی که تمام/بخشی از سهم الشرکه مؤسسه اعتباری در طی دوره مشارکت واگذار می شود، در زمان واگذاری (اعم از نقدی و نسبه)، سهم مؤسسه اعتباری از سود دوران مشارکت، متناسب با سهم الشرکه واگذار شده شناسایی می گردد.

تبصره ۲- چنان چه تمام/بخشی از سهم الشرکه مؤسسه اعتباری از موضوع مشارکت مدنی، در ابتدا/طی دوره مشارکت به شخص ثالثی پیش فروش گردد، مشروط بر آن که حداقل معادل ۲۰ درصد مبلغ فروش به صورت نقدی وصول شده باشد، در مقطع گزارشگری مالی، سهم مؤسسه اعتباری از سود دوران مشارکت، متناسب با پیشرفت کار بخش پیش فروش شده شناسایی می شود.

ماده ۹- در صورت فروش نسبه سهم الشرکه مؤسسه اعتباری از موضوع مشارکت مدنی، قیمت فروش نقدی سهم الشرکه متعلق به مؤسسه اعتباری در تاریخ فروش مبنای محاسبه بهای فروش نسبه می باشد.

ماده ۱۰- در فروش نسبه سهم الشرکه مؤسسه اعتباری از موضوع مشارکت مدنی، سود دوران نسبه دفعی/اقساطی به میزان مابه التفاوت قیمت واگذاری نسبه با قیمت واگذاری نقدی سهم الشرکه مؤسسه اعتباری در تاریخ فروش می باشد. تمامی سود تسهیلات نسبه دفعی در سررسید تسهیلات و در تسهیلات نسبه اقساطی، سود هر یک از اقساط در سررسید هر قسط شناسایی می شود.

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات مضاربه، مزارعه و مساقات، در زمان خاتمه/سررسید و پس از دریافت اسناد و مدارک مثبت مبنی بر انجام موضوع قرارداد، درآمد سهم مؤسسه اعتباری را شناسایی نماید.

ماده ۱۲- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات قرض الحسنه سهم دوره مالی جاری از درآمد کارمزد متعلقه را در زمان سررسید قسط کارمزد و مابقی درآمد را در دوره‌های مالی بعد شناسایی نماید.

ماده ۱۳- مؤسسه اعتباری موظف است:

۱۳-۱- در تسهیلات استصناع (اعم از نقدی و نسبه)، سود دوران ساخت قرارداد استصناع را در زمان تحویل کالای موضوع قرارداد مذکور شناسایی نماید.

۱۳-۲- در تسهیلات استصناع نسبه دفعی، تمامی سود دوره بازپرداخت را در سررسید تسهیلات و در تسهیلات استصناع نسبه اقساطی، سود هر یک از اقساط را در سررسید هر قسط شناسایی نماید.

ماده ۱۴- مؤسسه اعتباری مکلف است درآمد ناشی از سرمایه‌گذاری‌های مستقیم و مشارکت حقوقی را حسب مورد بر اساس مفاد استانداردهای حسابداری مربوط شناسایی نماید.

فصل سوم: نحوه شناسایی در آمد کارمزد خدمات بانکی

ماده ۱۵- مؤسسه اعتباری موظف است درآمد کارمزد خدمات بانکی را در زمان انجام خدمت شناسایی نماید.

ماده ۱۶- مؤسسه اعتباری مکلف است در صورت انجام خدمات بانکی قبل از مدت اعتبار تعیین شده در قرارداد فی‌مابین، نظیر پرداخت مبلغ در ضمانت‌نامه و ارائه اسناد مطابق در اعتبار اسنادی، تمامی مبلغ درآمد شناسایی نشده را به صورت یک‌جا در مقطع مزبور شناسایی نماید.

فصل چهارم: تعدیل در آمد در مقطع گزارشگری مالی

ماده ۱۷- مؤسسه اعتباری موظف است در تسهیلات استصناع (اعم از نقدی و نسبه)، در مقطع گزارشگری مالی، سود استصناع در دوران ساخت را متناسب با پیشرفت کار شناسایی نماید.

ماده ۱۸- مؤسسه اعتباری موظف است در مقطع گزارشگری مالی، آن بخش از درآمد ناشی از اعطای تسهیلات به استثنای تسهیلات موضوع ماده (۱۷) و ایجاد تعهدات (به استثنای درآمد کارمزد متعلقه) را که وفق معیارهای مندرج در این دستورالعمل تا مقطع مزبور محقق شده است، شناسایی و ثبت‌های تعدیلی لازم را در دفاتر خود اعمال نماید.

ماده ۱۹- مؤسسه اعتباری موظف است سهم دوره مالی جاری از درآمد کارمزد آن بخش از خدمات بانکی که علاوه بر سایر عوامل، عامل زمان نیز در محاسبه آن لحاظ می‌گردد را در مقطع گزارشگری مالی متناسب با زمان سپری شده از ارائه خدمت شناسایی نماید.

فصل پنجم: شناسایی درآمد مطالبات غیر جاری

ماده ۲۰- مؤسسه اعتباری مکلف است شناسایی درآمد مطالباتی را که بر اساس ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری به طبقه مشکوک‌الوصول منتقل می‌شوند را صرف‌نظر از نوع وثایق و تضامین آن‌ها متوقف نماید.

ماده ۲۱- مؤسسه اعتباری می‌تواند درآمد مطالباتی را که دارای وثایق و تضامین نقد و شبه نقد می‌باشند و بر اساس ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری به طبقه مشکوک‌الوصول منتقل می‌شوند را حداکثر تا زمان انتقال به طبقه مزبور شناسایی نماید.

ماده ۲۲- مؤسسه اعتباری موظف است شناسایی درآمد بخش جاری و غیرجاری مطالباتی را که فاقد وثایق و تضامین نقد و شبه نقد می‌باشند و بر اساس ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری به طبقه معوق منتقل می‌شوند را از زمان انتقال به طبقه مزبور متوقف نماید.

ماده ۲۳- در صورتی که برای یک/چندین فقره تسهیلات و یا تعهدات، ترکیب انواع وثایق و تضامین به‌گونه‌ای باشد که وثایق و تضامین نقد و شبه نقد حداقل ۱۰۰ درصد مانده بدهی مشتری را پوشش دهد، درآمد مطالبات مزبور، حداکثر تا زمان انتقال به طبقه مشکوک‌الوصول قابل شناسایی می‌باشد.

ماده ۲۴- چنانچه مبلغ انواع وثایق و تضامین مأخوذه کمتر از مانده بدهی مشتری باشد، مؤسسه اعتباری موظف است درآمد مطالبات مزبور را حداکثر تا پایان طبقه سررسید گذشته، بر اساس ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری، شناسایی نماید.

ماده ۲۵- شناسایی مجدد درآمد مطالباتی که شناسایی درآمد آن‌ها متوقف شده است، منوط به تسویه تمام یا بخشی از مطالبات مزبور می‌باشد. در این صورت، چنانچه سهم درآمد از مبالغ تسویه شده بیش از مبلغ درآمد شناسایی شده تسویه نشده باشد، درآمد جدید به میزان مابه‌التفاوت مبالغ مزبور شناسایی می‌شود، در غیر این صورت درآمد جدیدی شناسایی نمی‌گردد.

تبصره - شناسایی مجدد درآمد بخش جاری مطالبات موضوع این ماده، تا شش ماه همزمان با وصول نقدی اقساط بخش مزبور میسر می‌باشد و در صورت عدم نکول در سررسید هر قسط در مدت یادشده، درآمد بخش جاری با رعایت ضوابط مقرر در این دستورالعمل شناسایی می‌شود.

ماده ۲۶- مؤسسه اعتباری موظف است در تعیین پوشش وثایق و تضامین نقد و شبه نقد مأخوذه، حداکثر ۹۰ درصد ارزش بازار هر یک از وثایق مزبور را در آخرین مقطع گزارشگری مالی مبنای عمل قرار دهد.

فصل ششم: تسهیلات امهالی

ماده ۲۷- در صورتی که در زمان امهال، تمام یا بخشی از سود و یا وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه مربوط به قرارداد قبلی تسویه گردد، درآمد سود و یا وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه شناسایی نشده قرارداد مزبور در چارچوب ماده (۲۵) این دستورالعمل شناسایی می‌شود.

ماده ۲۸- در صورت عدم تسویه تمام یا بخشی از سود و یا وجه التزام تأخیر تأدیه دین متعلقه شناسایی نشده مربوط به قرارداد قبلی در زمان امهال، درآمد مزبور متناسب با مبلغ تسویه شده از بابت اصل و سود تسهیلات اعطایی جدید، شناسایی می‌شود.

ماده ۲۹- سود و وجه التزام تأخیر تأدیه دین تسهیلات اعطایی جدید، متناسب با مبلغ تسویه شده هر یک از اقساط یا تسهیلات اعطایی شناسایی می‌شود.

فصل هفتم: سایر موارد

ماده ۳۰- در تسهیلاتی که تسویه زودتر از سررسید تمام یا بخشی از آن به موجب ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی مشمول اعطای تخفیف از سوی مؤسسه اعتباری می‌گردد، درآمد بخش مزبور تسهیلات، به میزان مبلغ تسویه شده زودتر از موعد پس از کسر مبلغ دریافتی بابت اصل تسهیلات سررسید نشده، شناسایی می‌شود.

ماده ۳۱- در صورت فسخ قرارداد تسهیلات اعطایی، مؤسسه اعتباری موظف است مازاد خسارات/جریمه‌های تسویه شده، نسبت به درآمد شناسایی شده قبلی را در تاریخ تسویه تمام یا بخشی از مطالبات ناشی از قرارداد مزبور به عنوان درآمد شناسایی نماید.

ماده ۳۲- مؤسسه اعتباری مکلف است در راستای پیاده‌سازی مفاد این دستورالعمل سازوکارهای اجرایی لازم از جمله ایجاد سامانه اطلاعاتی وثایق و تضامین مرتبط با تسهیلات اعطایی و تعهدات ایجاد شده را اتخاذ نماید. سامانه اطلاعاتی مزبور باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

- انواع وثایق و تضامین

- ارزش بازار وثایق و تضامین

- درصد ترکیب و میزان پوشش وثایق و تضامین

ماده ۳۳- مؤسسه اعتباری موظف است زمینه دسترسی بازرسان بانک مرکزی و حسابرس مستقل را به سامانه‌های اطلاعاتی مرتبط با این دستورالعمل فراهم نماید.

ماده ۳۴- شناسایی سایر انواع درآمدهای مؤسسه اعتباری (اعم از عملیاتی و غیرعملیاتی) که به صراحت در این دستورالعمل به آن‌ها اشاره نشده است، در چارچوب ضوابط و مقررات ابلاغی از سوی بانک مرکزی و استانداردهای حسابداری مربوط می‌باشد.

ماده ۳۵- توقف شناسایی درآمد وفق ضوابط مندرج در این دستورالعمل، نافی حقوق مؤسسه اعتباری در استیفای تمامی مطالبات خود از جمله؛ مطالبات بابت اصل، سود/فواید مترتبه و وجه التزام تأخیر تأدیه متعلقه تا زمان تسویه، نمی‌باشد.

ماده ۳۶- سایر نهادهای پولی فعال نظیر شرکت‌های واسپاری (لیزینگ)، صندوق‌های قرض‌الحسنه و شرکت‌های تعاونی اعتبار که از بانک مرکزی مجوز فعالیت دارند نیز ملزم به رعایت مفاد این دستورالعمل می‌باشند.

ماده ۳۷- تخطی از مفاد این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های مقرر در ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور و سایر قوانین و مقررات ذی‌ربط می‌شود.

«دستورالعمل شناسایی درآمد مؤسسات اعتباری» در (۳۷) ماده و (۶) تبصره در یکهزار و دویست و چهل و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۰۱ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید و چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا بوده و از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این مصوبه تمامی ضوابط و مقررات مغایر با آن از جمله بخشنامه شماره مب/۷۷۲ مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۷ موضوع یکهزار و چهل و چهارمین جلسه ۱۳۸۴/۴/۲۵ شورای پول و اعتبار منسوخ می‌گردد.